

A. ĐẶT VẤN ĐỀ

Dân tộc Việt Nam có một nền văn hóa, một bề dày lịch sử lâu đời. Đó là những ngày đầu của vua Hùng dựng nước cho đến những năm tháng đấu tranh giữ nước và xây dựng Tổ quốc. Từng chặng đường, từng giai đoạn đã ghi lại những mốc son chói lọi, là niềm tự hào của cả dân tộc Việt Nam. Ai đã đi qua những chặng đường ấy luôn cảm thấy yêu quê hương và con người Việt Nam biết chừng nào. Thế hệ trẻ hôm nay sẽ viết tiếp những trang sử vàng cho dân tộc bằng tài năng, trí tuệ và nhiệt huyết của mình. Để làm được điều đó, trước hết các em học sinh phải yêu thích lịch sử quê hương, bởi vì *“Yêu Sử chính là làm cho tâm hồn ta luôn hướng về đất nước”*.

Mục tiêu giáo dục Tiểu học là nâng cao chất lượng giáo dục toàn diện. Mỗi môn học ở Tiểu học góp phần hình thành và phát triển nhân cách của trẻ, cung cấp cho trẻ những tri thức cần thiết. Ở Tiểu học và đặc biệt là ở lớp 4, phân môn Lịch sử có vai trò vô cùng quan trọng: cung cấp cho học sinh những kiến thức cơ bản về một số sự kiện, hiện tượng, nhân vật lịch sử tiêu biểu theo dòng thời gian của lịch sử Việt Nam từ buổi đầu dựng nước cho tới ngày nay. Từ đó, bước đầu hình thành và phát triển cho học sinh các kỹ năng quan sát sự vật, hiện tượng, thu thập, tìm kiếm tư liệu lịch sử từ các nguồn thông tin khác nhau, biết đặt câu hỏi trong quá trình học tập, trình bày kết quả bằng lời nói, hình vẽ, sơ đồ, ... vận dụng các kiến thức đã học vào thực tiễn đời sống.

Có thể nói phân môn Lịch sử không những cung cấp cho học sinh các kiến thức thực tiễn, kỹ năng thực hành mà môn học còn góp phần bồi dưỡng và phát triển ở các em sự ham học hỏi để hiểu biết hơn về lịch sử dân tộc, khơi gợi tình yêu quê hương, đất nước và ý thức bảo vệ các di tích lịch sử - văn hóa. Học tốt phân môn Lịch sử ở Tiểu học là điều kiện quan trọng để các em mở rộng kiến thức lịch sử dân tộc ở các bậc học tiếp theo.

Vậy làm thế nào để tạo cho học sinh sự hứng thú với phân môn Lịch sử ngay từ lớp 4 và giúp các em nắm vững được các kiến thức lịch sử? Vấn đề này làm tôi băn khoăn, suy nghĩ và trăn trở trong nhiều năm giảng dạy, đó là lí do tôi chọn đề tài: *“Một số biện pháp nâng cao chất lượng dạy học phân môn Lịch sử cho học sinh lớp 4”*.

B. GIẢI QUYẾT VẤN ĐỀ

I. Cơ sở lí luận

Mục tiêu của giáo dục Tiểu học đặt ra là: “Giúp học sinh hình thành những cơ sở ban đầu cho sự phát triển đúng đắn và lâu dài về đạo đức, trí tuệ, phẩm chất, thẩm mỹ và các kỹ năng cơ bản để học sinh tiếp tục học trung học cơ sở”.

Trong những năm gần đây việc đổi mới phương pháp dạy học đã được thực

hiện trong ngành giáo dục nói chung và giáo dục Tiểu học nói riêng. Đây là con đường giúp HS tiếp cận tri thức mới, HS tự khám phá, tự tìm ra chân lí. Chủ trương của ngành giáo dục là đổi mới phương pháp dạy học, lấy HS làm trung tâm của giờ học, còn GV chỉ là người hướng dẫn, gợi ý để HS tự phát hiện ra kiến thức mới. Đặc trưng nổi bật của nhận thức Lịch sử là con người không thể tri giác trực tiếp những gì thuộc về quá khứ. Lịch sử là những sự việc đã diễn ra, là hiện thực trong quá khứ, nó tồn tại khách quan không thể phán đoán, suy luận. Vì vậy nhiệm vụ của dạy Lịch sử là phải tái hiện lại bức tranh Lịch sử của dân tộc, cho HS tiếp cận những thông tin từ tư liệu lịch sử, tiếp xúc những chứng cứ, những dấu vết của quá khứ. Từ đó, tạo ra ở HS những hình ảnh cụ thể, sinh động, chính xác về các nhân vật, sự kiện Lịch sử. Đây là môn học không chỉ có tác dụng quan trọng trong việc phát triển trí tuệ mà còn giáo dục tư tưởng, tình cảm đạo đức cho thế hệ trẻ.

Trong chương trình lớp 4, mỗi tuần có 01 tiết Lịch sử, tuy số tiết ít nhưng điều này là phù hợp và không thể thiếu vì đây là môn học cung cấp những tri thức, những hiểu biết về nền lịch sử lâu đời của dân tộc và bồi dưỡng lòng yêu nước, niềm tự hào, tự tôn dân tộc cho HS. Bên cạnh đó các em còn biết được những địa danh, những sự kiện lịch sử mà các anh hùng dân tộc đã phải đổ nhiều công sức để giành lại trong sự nghiệp đấu tranh giải phóng dân tộc. Chính các sự kiện, nhân vật lịch sử tiêu biểu ấy giúp các em có cái nhìn toàn diện về dân tộc Việt Nam, đất nước Việt Nam, con người Việt Nam, nắm chắc lịch sử của dân tộc.

II. Thực trạng dạy- học phân môn Lịch sử ở trường Tiểu học

1. Ưu điểm

- Ban Giám hiệu nhà trường quan tâm sát sao đến việc nâng cao chất lượng dạy và học của từng khối lớp, trang bị tương đối đầy đủ cơ sở vật chất, tài liệu giảng dạy, các phương tiện dạy học.
- Tổ chuyên môn tổ chức thao giảng, dự giờ hàng tháng, tổ chức những buổi học chuyên đề thảo luận về chuyên môn để rút ra những ý kiến hay, những đề xuất kinh nghiệm tốt áp dụng trong việc giảng dạy.
- Đội ngũ GV có năng lực chuyên môn, có nhiều kinh nghiệm trong giảng dạy, luôn sẵn sàng giúp đỡ đồng nghiệp về chuyên môn.
- HS có đầy đủ sách giáo khoa và vở bài tập, chuẩn bị bài trước khi đến lớp.

2. Hạn chế

- Một số giáo viên chưa đổi mới các phương pháp giảng dạy phù hợp với đối tượng học sinh; chưa mạnh dạn, chưa tuyên truyền sâu rộng đến các bậc phụ huynh và các em học sinh vai trò, ý nghĩa của phân môn Lịch sử.
- Ngoài ra, một số GV chưa sử dụng các kĩ thuật dạy học tích cực hoặc có sử

dụng nhưng còn hạn chế, chưa đầu tư cho việc sưu tầm các tư liệu phục vụ cho các bài dạy. Thời gian dành cho nghiên cứu bài dạy chưa nhiều.

- Bên cạnh đó các bài dạy Lịch sử không rõ từng phần, từng mục như các môn học khác nên giáo viên còn lúng túng trong khi dạy.

- Ở lớp 4, HS bắt đầu được tiếp cận với phân môn Lịch sử vì vậy các em còn rất bỡ ngỡ với việc tiếp thu cũng như phương pháp học của môn này. Ngoài ra, chất lượng học sinh không đồng đều nên việc ghi nhớ kiến thức Lịch sử còn hạn chế.

- Các yếu tố về sự kiện lịch sử nhân vật lịch sử, thời gian gắn với các sự kiện lịch sử HS còn lẫm lẫm nhiều.

- Một bộ phận phụ huynh HS chưa thật sự quan tâm để giúp các em học tốt phân môn Lịch sử, mà chỉ quan tâm và đầu tư nhiều cho môn Toán và Tiếng Việt, coi phân môn Lịch sử là phân môn phụ. Vì thế có rất nhiều em còn lơ là việc học phân môn Lịch sử, mà quên mất rằng để có thể vững bước trong cuộc sống thực tiễn, học sinh còn cần phải được trang bị đầy đủ những kiến thức và kỹ năng cơ bản từ những môn học tương như là “phụ”, “thứ yếu” như Lịch sử.

III. Một số biện pháp nâng cao chất lượng dạy học phân môn Lịch sử cho học sinh lớp 4

1. Biện pháp 1: Chuẩn bị mọi điều kiện phục vụ cho việc dạy phân môn Lịch sử lớp 4

1.1. Nghiên cứu kĩ nội dung bài dạy

Để có một tiết dạy theo hướng phát huy năng lực chủ động, tích cực của HS người GV phải nắm vững mục tiêu, nhiệm vụ của bài dạy; nghiên cứu kĩ để chia nội dung thành các hoạt động cụ thể. Khi soạn bài, GV cần nghiên cứu kĩ nội dung từng bài, phân loại dạng bài để lựa chọn phương pháp, các thức tổ chức dạy học để phát huy năng lực học tập của HS. Thông qua các hoạt động đó HS vừa phát triển năng lực đồng thời được rèn luyện về phương pháp tự học, tập dượt phương pháp nghiên cứu và tăng cường khả năng giao tiếp. Đối với các bài học có nội dung trừu tượng hoặc hệ thống kênh hình nhiều, câu hỏi có độ khó, có hướng mở đòi hỏi cần phải nhiều thời gian và nhiều HS tham gia thảo luận, mới vỡ lẽ ra vấn đề thì GV nên thiết kế để tổ chức cho các em hoạt động nhóm. Dự kiến trước những khó khăn mà HS có thể gặp phải. Từ đó nghĩ cách chia nhỏ câu hỏi hoặc thiết kế câu hỏi dưới dạng bảng biểu, luôn đặt các câu hỏi:

- Mục tiêu của hoạt động trong bài này là gì? Hoạt động nào cần thảo luận nhóm? Hoạt động này yêu cầu GV và HS chuẩn bị những phương tiện, thiết bị gì?

- Học sinh cần phải tham khảo, sưu tầm chuẩn bị trước những tài liệu gì?

- Chuẩn bị đồ dùng cần thiết cho hoạt động: cách kê bàn ghế, bảng nhóm hoặc phiếu học tập, kết hợp sử dụng có hiệu quả đồ dùng dạy học.

- Chuẩn bị hệ thống câu hỏi để tổ chức cho HS thảo luận, cần chuẩn bị

những “câu hỏi mở” đòi hỏi HS phải tư duy và trình bày nhiều ý kiến, thậm chí có phần tranh luận để tìm ra kết quả đúng nhất thì mới lôi cuốn được nhiều HS tham gia.

Ví dụ: Khi dạy bài “*Nhà Lý dời đô ra Thăng Long*” (trang 30) GV có thể cho HS thảo luận câu hỏi: “*Vì sao Lý Thái tổ chọn vùng đất Đại La làm kinh đô?*”

Các câu hỏi thảo luận nên cân nhắc kỹ và chuẩn bị trong phiếu học tập, hoặc viết sẵn trong bảng phụ. Những câu hỏi cần phải tham khảo tài liệu mới trả lời được thì GV nên cho HS tham khảo thêm tài liệu. Cần lưu ý mức độ và lượng kiến thức trong mỗi câu hỏi phải tương đối đồng đều với nhau (hoặc GV cho câu hỏi theo nhóm đối tượng HS sao cho phù hợp).

1.2. Chuẩn bị đồ dùng, tư liệu dạy học

1.2.1. Suu tầm tranh, ảnh

Với đặc điểm tư duy cụ thể, HS rất thích những hình ảnh trực quan sinh động. Hơn nữa kiến thức Lịch sử rất phong phú và rất mới mẻ nhất là đối với bộ phận HS ít có điều kiện đọc sách báo, xem tivi, đi du lịch,... kiến thức lịch sử thì khá xa lạ đối với các em. Nếu chỉ qua kênh chữ HS khó có thể lĩnh hội hết những sự kiện, nhân vật lịch sử,... Vì vậy cùng với việc sử dụng kênh hình và kênh chữ trong SGK tôi còn sưu tầm thêm các lược đồ, biểu đồ, tranh ảnh tư liệu (tranh ảnh về các cuộc khởi nghĩa, về tình hình chính trị kinh tế xã hội và đời sống của nhân dân, về các thành tựu kinh tế văn hóa, khoa học và kỹ thuật,... của mỗi triều đại ứng với mỗi giai đoạn lịch sử nhất định), ảnh chân dung nhân vật lịch sử.

Ví dụ: Khi dạy bài “*Kinh thành Huế*”, (trang 67) ngoài tranh ảnh trong SGK, tôi sử dụng một số tranh ảnh đã sưu tầm trên Internet để minh họa thêm cho nội dung kiến thức bài học. Tôi đã sưu tầm tranh ảnh về các công trình kiến trúc và nghệ thuật tuyệt đẹp của cố đô Huế vào triều đại nhà Nguyễn (*Phụ lục 1*)

Đặc biệt, hiện nay, hầu như tất cả các nhà trường đều đã trang bị các phương tiện dạy học hiện đại như máy tính, máy chiếu Projector,... Do vậy, ngoài việc sưu tầm tranh ảnh khổ lớn để cho HS quan sát trực tiếp, GV có thể sưu tầm tranh ảnh trên Internet đưa vào bài giảng điện tử để HS hình dung rõ hơn về đối tượng quan sát.

1.2.2. Suu tầm video, clip, tư liệu,...

Hiện nay công nghệ thông tin đã có ảnh hưởng sâu sắc đối với ngành Giáo dục. Nó tạo nên nhiều khía cạnh trong việc đổi mới phương pháp dạy học. Vì thế tôi đã sưu tầm những thước phim trên nguồn Internet có nội dung liên quan đến giảng dạy Lịch sử “*Việt Nam đất nước con người*” lưu vào bài giảng điện tử theo nội dung của từng bài, từng phần để giảng dạy cho phù hợp.

Ví dụ: Khi dạy bài “*Chiến thắng Bạch Đằng do Ngô Quyền lãnh đạo (Năm 938)*”, (trang 21) tôi đã cho HS xem đoạn phim “*Đại chiến Bạch Đằng*” (có nội dung

ứng với phần diễn biến của chiến thắng Bạch Đằng) từ đó đặt câu hỏi định hướng để các em chủ động tiếp thu kiến thức. Ngoài ra, ở phần củng cố kiến thức, tôi có thể cho HS xem đoạn phim giới thiệu về lăng Ngô Quyền ở Đường Lâm (Sơn Tây, Hà Nội) và các hoạt động tưởng nhớ ông của nhân dân nơi đây. (*Phụ lục 1*)

Với những hình ảnh động, hoàn toàn cảnh thật, đảm bảo tính khoa học cao. Điều này tạo hứng thú cho HS, kích thích các em tham gia sôi nổi vào tiết học, giúp HS tiếp thu nội dung bài học một cách chủ động, tích cực, góp phần nâng cao hiệu quả giờ học.

2. Biện pháp 2: Hình thành một số kĩ năng cơ bản khi học phân môn Lịch sử lớp 4

2.1. Xây dựng cho HS kĩ năng đọc và phân tích tư liệu, các câu lệnh trong sách đã được in nghiêng (hoặc chữ nhỏ)

Tôi dựa vào kênh chữ để hướng dẫn HS thực hiện hoạt động và có thể chuẩn bị thêm một số câu hỏi phù hợp, vừa sức giúp cho các em phát huy khả năng nói, hạn chế tối đa việc học thuộc lòng và ghi nhớ máy móc.

Ví dụ: Bài “*Chiến thắng Bạch Đằng do Ngô Quyền lãnh đạo*” để biết được tình hình nước ta sau khi Ngô quyền mất, tôi cho HS đọc thầm đoạn văn “Ngô Quyền ở xã Đường Lâm .... Nam Hán” trong SGK Lịch sử và Địa Lí (trang 21), sau đó trao đổi nhóm đôi để trả lời câu hỏi: Sau Khi Ngô Quyền mất tình hình nước ta như thế nào? (*Phụ lục 2*)

Với hình thức tổ chức dạy học này học sinh hứng thú học tập, tự tin trình bày ý kiến của mình trước lớp.

2.2. Xây dựng cho học sinh kĩ năng quan sát, kể và trình bày diễn biến cuộc kháng chiến qua bản đồ, lược đồ

Khi xây dựng cho HS kĩ năng quan sát, tôi hướng dẫn cho HS hiểu được ý nghĩa sâu xa của cách chọn vị trí trận địa việc và hướng tấn công của hai bên qua đó làm nổi bật âm mưu của địch, mưu lược và nghệ thuật quân sự tài tình của những vị tướng chỉ huy trận đánh, cũng như tinh thần chiến đấu dũng cảm của ta từ đó giáo dục lòng yêu nước, tinh thần tự hào dân tộc cho các em. Để các em phát huy hết khả năng, khả năng diễn đạt khi kể hoặc trình bày, tôi chuẩn bị hệ thống câu hỏi phù hợp, vừa sức.

Ví dụ: Khi dạy bài 8 “*Cuộc kháng chiến chống quân Tống xâm lược lần thứ nhất (Năm 981)*” (trang 27). Tìm hiểu về diễn biến của cuộc kháng chiến chống quân Tống xâm lược, để học sinh trình bày được diễn biến của cuộc kháng chiến, tôi đã xây dựng hệ thống câu hỏi như sau:

1. Quân Tống xâm lược nước ta vào thời gian nào?
2. Chúng tiến vào nước ta theo mấy đường, là những đường nào?

3. Lê Hoàn chia quân thành mấy cánh và đóng quân ở những đâu để đánh giặc?
4. Kể lại trận đánh lớn giữa quân ta và quân Tống?
5. Kết quả của cuộc kháng chiến như thế nào?

Tôi đã yêu cầu học sinh đọc SGK và thảo luận nhóm 4 để trả lời các câu hỏi trên sau đó gọi một số em trình bày lại diễn biến của cuộc kháng chiến, vừa trình bày vừa chỉ lược đồ. Tôi cũng không quên nhận xét tuyên dương nhóm trình bày tốt để động viên các em, giúp các em hứng thú trong học tập, ghi nhận các mốc thời gian, sự kiện lịch sử. (*Phụ lục 2*)

2.3. Xây dựng cho HS kĩ năng ghi phiếu tích lũy kiến thức thông qua bài học

Khi đã nghiên cứu kĩ nội dung trọng tâm của từng bài dạy theo chuẩn, tôi đã xây dựng mẫu phiếu tích lũy kiến thức để hướng dẫn HS ghi kiến thức đã học và học kiến thức đã ghi. Mẫu phiếu tích lũy kiến thức phải đảm bảo được tính lô gíc, khoa học giúp HS dễ nhận biết, dễ ghi, dễ học. Nội dung phiếu tích lũy kiến thức cần ghi ngắn gọn nhưng khi nhìn vào phiếu HS có thể đọc lại kiến thức bài học một cách dễ dàng. Căn cứ vào nội dung kiến thức của từng bài học, tôi đã nghiên cứu và đưa ra mẫu phiếu tích lũy kiến thức. (*Phụ lục 2*)

Để các em có phương pháp tìm hiểu và ghi nhớ từng yếu tố một cách hiệu quả. Vào mỗi tiết học lịch sử tôi đều dạy theo phương pháp tích cực, HS được tìm hiểu kiến thức thông qua cách hướng dẫn của giáo viên. Cuối tiết học (phần củng cố bài) tôi cho HS nhắc lại kiến thức và ghi vào phiếu tích lũy kiến thức.

Ví dụ: Khi dạy xong hai giai đoạn lịch sử “*Buổi đầu dựng nước và giữ nước*” và “*Hơn một nghìn năm đấu tranh giành độc lập*” đến phần củng cố HS nhắc lại kiến thức bài học và ghi vào phiếu. Ngoài việc nắm được kiến thức trọng tâm nêu trên tôi còn yêu cầu nhóm đối tượng hoàn thành tốt thực hiện mở rộng kiến thức tại lớp.

Với cách tổ chức theo đối tượng tôi vừa đảm bảo được kiến thức trọng tâm của bài (theo chuẩn) lại vừa mở rộng được kiến thức cho HS (trên cơ sở chuẩn). Bài dạy sẽ có hiệu quả hơn, HS ghi nhớ kiến thức một cách chủ động không gò ép.

3. Biện pháp 3: Tích hợp kiến thức liên môn trong dạy học phân môn Lịch sử lớp 4

3.1. Tích hợp kiến thức Văn học

Tôi đã vận dụng các kiến thức Văn học vào dạy Lịch sử đã làm cho giờ Lịch sử hay hơn, sinh động hơn, hấp dẫn hơn, cuốn hút học sinh hơn và cuối cùng mang lại cho giờ học hiệu quả cao hơn.

Ví dụ: Khi dạy bài “*Cuộc kháng chiến chống quân Tống xâm lược lần thứ 2*” (1075-1077) (trang 34). Sau khi học sinh nhìn lược đồ kể lại diễn biến của trận chiến trên sông Như Nguyệt tôi đọc cho học sinh nghe bài thơ:

Sông núi nước Nam vua nam ở

Rành rành định phận ở sách trời
 Có sao lữ giặc sang xâm phạm
 Chúng bay sẽ bị đánh toi bời.

Bài thơ chính là tiếng của núi, sông nước Việt vang lên, cổ vũ tinh thần đấu tranh của người Việt trước kẻ thù và nhân chìm quân cướp nước để mãi mãi giữ vẹn toàn nước Nam ta.

Để việc lồng ghép các kiến thức Văn học vào dạy học Lịch sử tôi đã lựa chọn những câu thơ hay, những đoạn trích hay phù hợp để đưa vào bài giảng của mình, làm cho tiết dạy - học Lịch sử có những hiệu ứng thích hợp mà tiết dạy Lịch sử thông thường không có được. Mặt khác các bài thơ gắn với các sự kiện lịch sử giúp cho các em dễ nhớ các sự kiện Lịch sử đã học vừa bổ trợ thêm kiến thức văn học, cảm thụ văn học cho các em.

3.2. Tích hợp kiến thức Địa lí

Ví dụ: Khi dạy bài 18 “*Trường học thời Hậu Lê*” (trang 49) khi nói đến những sự kiện chứng tỏ nhà Lê rất quan tâm đến việc đào tạo nhân tài và ghi nhận những người có công trong việc phát triển văn học và khoa học thời Hậu Lê. Tôi tích hợp nội dung Địa lí bài 15 “*Thủ đô Hà Nội*” (trang 109), thủ đô Hà Nội trung tâm văn hóa của đất nước để giới thiệu về hình ảnh Văn Miếu Quốc Tử Giám, nhà Thái học, bia đá dựng ở Văn Miếu. Việc lồng ghép này giúp học sinh hoàn thành tốt mục tiêu bài học hiểu được về lịch sử của Văn Miếu Quốc Tử Giám, yêu quý và tự hào về thủ đô Hà Nội.

3.3. Tích hợp kiến thức Đạo đức

Ví dụ: Khi dạy bài 10 “*Chùa thời Lý*” (trang 34), tôi đã lồng ghép kiến thức của bài Đạo đức “Giữ gìn các công trình công cộng” HS nắm được chùa là công trình công cộng, là tài sản chung của xã hội. Với vẻ đẹp của chùa giáo dục HS ý thức trân trọng di sản văn hóa của ông cha, có thái độ, hành vi bảo vệ và giữ gìn tài sản công cộng.

4. Biện pháp 4: Tổ chức trò chơi học tập trong giờ học Lịch sử

4.1. Trò chơi “Ô chữ kì diệu”

Ví dụ: Sau khi dạy bài “*Chiến thắng Bạch Đằng do Ngô Quyền lãnh đạo*”

- Mục tiêu: Củng cố những kiến thức đã học về chiến thắng Bạch Đằng.
- Chuẩn bị: Chuông cho 4 đội chơi, phần thưởng cho đội chiến thắng.
- Cách chơi: + Cả lớp chia thành 4 đội chơi.

+ Các đội chơi lần lượt chọn từ hàng ngang, giáo viên sẽ đọc gợi ý về từ hàng ngang, đội chơi nhanh chóng đưa ra câu trả lời. Nếu sai hoặc sau 30 giây không có câu trả lời thì đội khác được quyền đoán.

- + Ô chữ gồm 8 từ hàng ngang và 1 từ hàng dọc.

- + Mỗi từ hàng ngang được 10 điểm, từ hàng dọc được 30 điểm.
- + Trò chơi kết thúc khi có đội tìm ra từ hàng dọc.
- + Đội nào có điểm cao hơn là đội thắng cuộc
- Nội dung ô chữ và gợi ý cho từng ô:
  1. Hậu quả mà quân Nam Hán phải nhận khi sang xâm lược nước ta.
  2. Hành động của quân giặc khi bị quân ta đánh mai phục.
  3. Đây là vũ khí làm thủng thuyền của giặc.
  4. Ngô Quyền đã dựa vào hiện tượng thiên nhiên này để đánh giặc.
  5. Quê của Ngô Quyền ở đâu?
  6. Đây là tướng giặc đã tử trận ở Bạch Đằng.
  7. Đây là người lãnh đạo trận chiến Bạch Đằng.
  8. Quân Nam Hán đến từ phương nào?

Đáp án từ hàng dọc: **BẠCH ĐẰNG** (*Phụ lục 3*)

Qua trò chơi ô chữ, tôi thấy học sinh lớp mình đã tham gia nhiệt tình, tích cực nên có thể tự ghi nhớ kiến thức của bài học rất nhanh và dễ dàng.

4.2. Trò chơi “Rung chuông vàng”

- Mục tiêu: củng cố kiến thức về lịch sử trong cả một chương.
- Chuẩn bị: + GV chuẩn bị hệ thống câu hỏi hoặc câu đố liên quan đến các nội dung lịch sử đã học như:

Câu 1: Khởi nghĩa Hai Bà Trưng diễn ra vào năm nào?

Câu 2: Đinh Bộ Lĩnh lên ngôi xưng vương là gì?

Câu 3: Trong trận đánh đồn Đổng Đa tướng giặc nào phải tự tử?

Câu 4: Bộ luật Hồng Đức do ai sáng lập?

- + Học sinh chuẩn bị bảng con, phấn hoặc bút viết bảng.

- Cách chơi: GV đọc câu hỏi, trong thời gian 1 phút các em phải ghi đáp án vào bảng con. Hết thời gian, HS giơ bảng, GV kiểm tra đáp án. Em nào trả lời sai sẽ ngồi vào dãy bàn cuối lớp làm cổ động viên. Các em có đáp án đúng ngồi dần lên các dãy bàn trên và tiếp tục tham gia trò chơi. Đến câu hỏi cuối cùng, những em nào có đáp án đúng sẽ trở thành người chiến thắng và được phong tặng danh hiệu “Nhà sử học nhỏ tuổi”. (*Phụ lục 3*)

4.3. Trò chơi “Tôi là ai?”

- Mục tiêu: Biết và ghi nhớ công lao của một số nhân vật lịch sử.
- Chuẩn bị: + GV chuẩn bị phần thưởng.
- + HS chuẩn bị bài hát, câu đố, bài thơ, hoặc câu hỏi lịch sử,... về các nhân vật lịch sử.
- Cách chơi :
  - + HS xung phong hát, đọc câu đố, bài thơ, hoặc nêu câu hỏi về thời gian, sự kiện,... dưới lớp các bạn giơ tay trả lời và ai là người trả lời đúng, nhanh nhất và nhiều đáp án đúng nhất là người thắng cuộc.

Ví dụ: Khi dạy bài 20 “*Ôn tập*” (trang 53)

+ Cách chơi có thể như sau :

* Tôi là người dựng nên nước Văn Lang, đóng đô ở Phong Châu. (Đố biết tôi là ai?)

* Câu đố: Anh hùng áo vải Tây Sơn

Đuôi Thanh đẹp Trịnh giang sơn thái bình

* HS có thể hát 1 số câu hát trong bài hát “ Bạch Đằng Giang” để các bạn đoán địa danh và nhân vật lịch sử.

- Kết thúc trò chơi, GV cùng HS tổng kết trò chơi và trao thưởng.

Thông qua trò chơi cho thấy các em học tập tích cực hơn, nắm vững kiến thức và nhớ bài lâu hơn, không khí lớp học sôi nổi, các em hăng say phát biểu ý kiến.

IV. Hiệu quả của SKKN

Qua thời gian áp dụng các biện pháp nêu trên vào dạy học Lịch sử lớp 4, tôi thấy chất lượng học phân môn Lịch sử đã được nâng lên rõ rệt. Các em thích học Lịch sử hơn, phần ghi nhớ kiến thức bài học nhẹ nhàng hơn mà lại rất hiệu quả. Tiết học Lịch sử sôi nổi hơn không trầm như trước, HS hào hứng, tích cực tìm hiểu kiến thức, yêu thích học bộ môn Lịch sử hơn. Càng ngày các em càng thích được tìm tòi, thích tìm hiểu về lịch sử Việt Nam. Bên cạnh đó, tình yêu quê hương, đất nước và ý thức bảo vệ các di tích lịch sử của các em cũng được nâng lên rõ rệt. Không chỉ có vậy, các em còn biết áp dụng những kiến thức học được của môn Lịch sử vào các môn học khác như các phân môn trong môn Tiếng Việt, phân môn Địa lí, Đạo đức,..Đồng thời, kiến thức của các em về lịch sử Việt Nam cũng tốt hơn.

Để nắm được kết quả học tập của học sinh, sau mỗi kì, mỗi năm học, tôi đã tiến hành ra đề khảo sát kiến thức HS kết quả như sau:

THỐNG KÊ KẾT QUẢ ĐÁNH GIÁ MÔN LỊCH SỬ

Giai đoạn	Tổng số HS	Hoàn thành tốt		Hoàn thành		Chưa hoàn thành	
		TS	TL	TS	TL	TS	TL
Năm học 2020-2021	48	12	25%	25	54,2 %	10	20,8%
Năm học 2021-2022	48	17	35,4%	24	50%	7	14,6%
Học kì I năm học 2022-2023	40	24	60%	16	40%	0	0

C. KẾT LUẬN – KHUYẾN NGHỊ

I. Kết luận

Phân môn Lịch sử lớp 4 là điểm xuất phát đầu tiên của chặng đường lĩnh hội, tiếp thu các kiến thức lịch sử của HS. Mặc dù phân môn Lịch sử là môn học chiếm

số tiết không nhiều như Toán, Tiếng Việt ở lớp 4 nhưng chúng ta không thể xem nhẹ vai trò và tầm quan trọng của môn học này trong việc cung cấp kiến thức về Lịch sử cho HS. Đứng trước vai trò, vị trí và tầm quan trọng của phân môn Lịch sử ở Tiểu học, tôi thấy GV cần giáo dục tốt động cơ học tập, tránh học lệch ở học sinh. Khi giảng dạy GV phải chọn cách dạy sao cho HS vừa thích học vừa chủ động chiếm lĩnh kiến thức, có như thế HS mới học tốt được. Tùy thuộc nội dung từng bài mà GV lựa chọn những phương pháp, hình thức tổ chức dạy học thích hợp để truyền đạt tới HS. Người GV dạy giỏi là người biết lồng cuốn HS vào bài giảng của mình, khiến các em chăm chú, thích thú với những kiến thức mà GV truyền tải, đó mới chính là sự thành công của GV trong một tiết học.

II. Khuyến nghị

1. Đối với giáo viên

- Nghiên cứu, tìm hiểu kỹ nội dung kiến thức của bài, hiểu sâu kiến thức, nắm vững nội dung cần dạy cho học sinh.
- Xây dựng bộ tư liệu theo mảng kiến thức nhằm phục vụ cho quá trình giảng dạy bằng cách lấy tư liệu từ học sinh và phụ huynh, tìm kiếm thông tin qua sách báo, qua mạng Internet.
- Thường xuyên tự trau dồi kiến thức lịch sử qua sách giáo viên, tài liệu tham khảo.
- Tổ chức, lựa chọn phương pháp và hình thức dạy học phù hợp, linh hoạt, phong phú đa dạng. Chuẩn bị, sử dụng có hiệu quả thiết bị và đồ dùng dạy học nhằm phát huy tính tích cực, chủ động của HS trong học tập để giờ học không đơn điệu, không nhàm chán.

2. Đối với nhà trường

- Ban giám hiệu nhà trường tổ chức tốt các chuyên đề về đổi mới phương pháp dạy Lịch sử để các đồng chí giáo viên học tập rút kinh nghiệm và nâng cao trình độ chuyên môn.
- Trong các buổi sinh hoạt chuyên môn tổ giáo viên cần đưa ra những vướng mắc, khó khăn trong quá trình giảng dạy để thảo luận tìm cách giải quyết.

Trên đây là một số biện pháp tôi đã thực hiện để *Nâng cao chất lượng dạy và học phân môn Lịch sử lớp 4*. Mặc dù bản thân đã rất cố gắng nhưng do trình độ hiểu biết có hạn nên đề tài không tránh khỏi những thiếu sót. Tôi rất mong nhận được ý kiến đóng góp của bạn bè đồng nghiệp để đề tài của tôi được hoàn thiện và hữu ích.

Tôi xin chân thành cảm ơn!

Hà Nội, ngày 20 tháng 3 năm 2023

Người thực hiện

Trịnh Thị Phương